

3 ข้อเสนอเร่งด่วน นโยบาย “ลดความเหลื่อมล้ำ”

การ/เข้าถึงการศึกษา

เพื่อเด็กและเยาวชนยากจน 2.5 ล้านคน
หลุดพ้นจากวงจรความยากจนข้ามรุ่น

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)
จัดตั้งขึ้นภายใต้ พ.ร.บ.กองทุนเพื่อความเสมอภาค
ทางการศึกษา พ.ศ.2561 มีภารกิจในฐานะกลไกสนับสนุน
ให้เด็ก เยาวชน และประชาชน ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์
หรือขาดโอกาสทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ
อย่างเสมอภาคและทั่วถึง เพื่อตัดวงจร

“ความยากจนข้ามรุ่น”

ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ประเทศไทย
ติดกับดักรายได้ปานกลาง
โดยมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายเด็กและเยาวชน
2.5 ล้านคน จากครัวเรือนยากจนข้ามรุ่น
20% ล่างของประเทศ โดยมีเป้าหมายสำคัญในการ

“ลดความเหลื่อมล้ำ ทางการศึกษา”

กสศ.ร่วมกับภาคีสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา
ได้มีการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่และมีความริเริ่มใหม่
ในการทำงานเพื่อเรียนรู้ ทดลอง พัฒนานวัตกรรม
สร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนทำความเข้าใจ
สภาพปัญหา แสวงหาข้อค้นพบและทางออกใหม่ ๆ
ที่จะช่วยบรรเทาปัญหาและลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำ
ในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ

ข้อเสนอนโยบายนี้จึงเป็นการประมวลข้อค้นพบที่ผ่านมา
ที่จะมุ่งเน้น “ทำความเข้าใจ” เด็กและเยาวชนยากจน
ขาดโอกาสและครัวเรือนยากจนข้ามรุ่น ตลอดจนบริบท
ทางสังคมและปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับแรงจูงใจและ
ความสามารถในการ “เข้าถึงการศึกษา” ซึ่งจะเป็น
ประโยชน์อย่างยิ่งต่อการกำหนดนโยบายในการป้องกัน
และแก้ไขปัญหาคความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเชิงระบบ
อย่างยั่งยืน

3 ข้อเสนอเร่งด่วน
นโยบาย “ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา”

01

ถึงเวลาแล้ว ประเทศไทยควรมี
“หลักประกันโอกาส
การเข้าถึงการศึกษา 20 ปี
ไร้รอยต่อ (ปฐมวัยถึงอุดมศึกษา)”

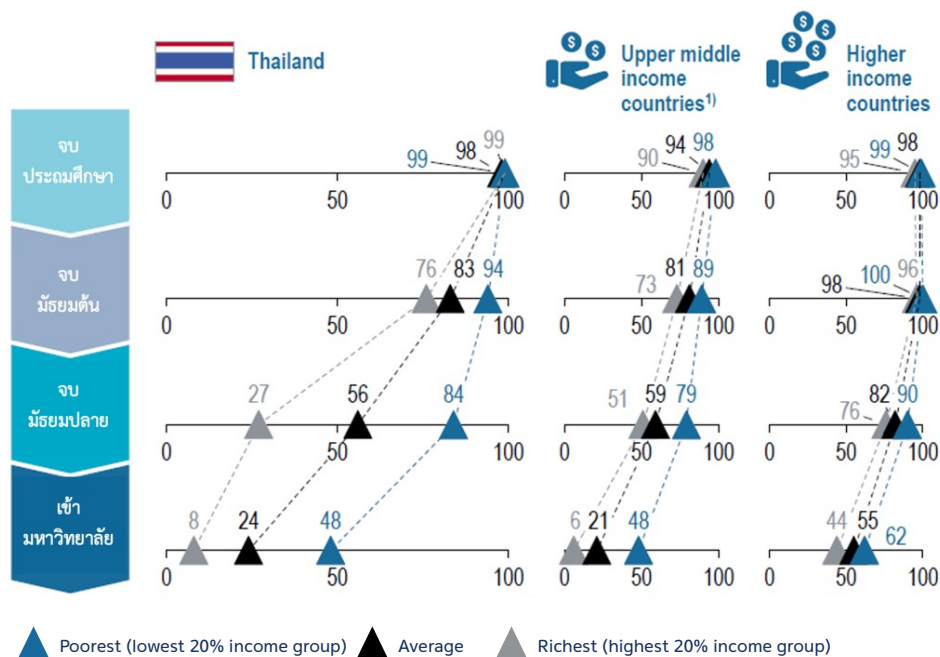

เพิ่มเงินอุดหนุนอย่างมีเงื่อนไขให้เด็กเยาวชนในครัวเรือนใต้เส้นความยากจน 2.5 ล้านคน ทุกคน ครอบคลุมทุกการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกช่วงชั้น และทุกรูปแบบการศึกษา

- ครัวเรือนที่มีรายได้น้อยกว่าเส้นความยากจนของสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2,762 บาทต่อคน/ครัวเรือน) ทุกครัวเรือนที่มีบุตรหลานอยู่ในวัยการศึกษาตั้งแต่ก่อนวัยเรียนถึงอุดมศึกษาควรได้รับการจัดสรรเงินอุดหนุนอย่างมีเงื่อนไข (Conditional Cash Transfer: CCT) เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงและคงอยู่ในระบบการศึกษาให้แก่เด็กเยาวชนที่มาจากรั้วเรือนซึ่งมีรายได้น้อยที่สุดของประเทศจำนวนมากกว่า 2.5 ล้านคน ซึ่งบเรียนฟรี 15 ปียังไม่ครอบคลุม
- ขยายสวัสดิการเงินอุดหนุนปัจจัยพื้นฐานนักเรียนยากจนให้ครอบคลุมนักเรียนระดับอนุบาลและมัธยมศึกษาตอนปลาย สายอาชีพและเทียบเท่าในทุกสังกัดการศึกษา (ปัจจุบันมีเพียง สพฐ. และอปท.) และทุกรูปแบบการศึกษา เช่น บ้านเรียน ศูนย์การเรียน วิทยาลัยการอาชีพ/เทคนิค
- ปรับอัตราเงินอุดหนุนปัจจัยพื้นฐานนักเรียนยากจน (ไม่ได้ปรับมา 14 ปี) ให้สอดคล้องกับอัตราเงินเพื่อของค่าครองชีพทางการศึกษา เพื่อพุงกำลังซื้อให้ผู้ปกครองยังคงมีกำลังส่งบุตรหลานให้ยังคงเรียนหนังสือ และเป็นไปตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 ซึ่งกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ตลอดจนส่งเสริมการจัดการศึกษาจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- เพิ่มศักยภาพของการจัดสวัสดิการเงินอุดหนุนแบบมุ่งเป้า (Targeting) ด้วยการนำ EdTech ติดตามเงื่อนไขการคงอยู่ในระบบการศึกษาไม่ให้ต่ำกว่าร้อยละ 80-85 มีพัฒนาการสมวัยรอบด้าน และระบบส่งต่อความช่วยเหลือจากโรงเรียนถึงทุกหน่วยงานของเด็กเยาวชนทุกคนที่ได้รับเงินอุดหนุน และสามารถใช้ในการติดตามตัวชี้วัดความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้บริหารในระดับโรงเรียน เขตพื้นที่ จังหวัด และประเทศได้ เพื่อลดอัตราการหลุดออกจากระบบการศึกษาอย่างยั่งยืน

ภาพรวมสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำของการศึกษาในประเทศไทย

ร้อยละการเข้าถึงการศึกษาแต่ละระดับชั้น แบ่งตามเศรษฐกิจฐานะ

▲ Poorest (lowest 20% income group) ▲ Average ▲ Richest (highest 20% income group)

1) Thailand is an upper middle income countries Source: UNESCO, Roland Berger

ที่มา: UNESCO และ Roland Berger

กลุ่มเป้าหมายประชากรเด็กเยาวชนในครัวเรือน Bottom 15-20% ของไทย ปีการศึกษา 2565

ข้อเสนอปรับอัตราเงินอุดหนุนปัจจัยพื้นฐาน นักเรียนยากจน และทุนเสมอภาคในกรอบงบประมาณ 2567

ข้อเสนอการปรับปรุงการจัดสรรเงินอุดหนุนปัจจัยพื้นฐานนักเรียนยากจน (เรียนฟรี 15 ปี)
ตามระดับการศึกษา สำหรับปีงบประมาณ 2567

- การขยายความช่วยเหลือให้ ครอบคลุมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (อนุบาล-ม.ปลาย) และปรับอัตราเงินอุดหนุน

หน่วย : บาท/คน/ปีการศึกษา

ระดับการศึกษา	ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาเฉลี่ย	อัตราอุดหนุนตามความจำเป็น	อัตราเดิมของ กสศ. (บาท/ปี)	ข้อเสนออัตราใหม่ของ กสศ. (บาท/ปี)	เพิ่มขึ้น (บาท/ปี)
อนุบาล	4,055	4,000	4,000	4,000	เท่าเดิม
ประถม	6,108	5,100	3,000	5,100	2,100
ม.ต้น	7,610	4,500	3,000	4,500	1,500
ม.ปลาย (ตชด.)	9,042	9,100	3,000	9,100	6,100

สนับสนุนการวิเคราะห์ข้อมูล SES โดย :คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ข้อเสนอปรับอัตราเงินอุดหนุนปัจจัยพื้นฐาน นักเรียนยากจน และทุนเสมอภาคในกรอบงบประมาณ 2567

ข้อเสนอการปรับปรุงการจัดสรรเงินอุดหนุนปัจจัยพื้นฐานนักเรียนยากจน (เรียนฟรี 15 ปี)
ตามระดับการศึกษา สำหรับปีงบประมาณ 2567

ระดับการศึกษา	จำนวนนักเรียน (คน)	อัตราเดิม (ไม่ได้ปรับมา 14 ปี)	อัตราที่เสนอ (บาท)	จำนวนเงิน (บาท)
อนุบาล (ใหม่)	240,443	-	1,000	240,553,000
ประถม	1,070,073	1,000	1,000	1,070,073,000
ม.ต้น	584,620	3,000	4,000	2,338,480,000
ม.ปลาย (ใหม่)	28,382	-	9,000	255,438,000
รวม	1,923,628			3,904,544,000

หมายเหตุ จำนวนนักเรียนเป็นการประมาณการของปีงบประมาณ 2567

1.2

เชื่อมฐานข้อมูลเด็กและเยาวชน 2.5 ล้านคน ไร้รอยต่อ 20 ปี สังก่อนักเรียนยากจนจากปฐมวัย-อุดมศึกษา ในทุกระบบการศึกษา

ขยายผลระบบสารสนเทศและฐานข้อมูลรายบุคคลและรายสถานศึกษาระยะยาว (Longitudinal Database) ที่ กสศ. ได้ร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัดทางการศึกษา 6 สังกัดทั่วประเทศวิจัยพัฒนาขึ้น ครอบคลุมเด็กเยาวชนที่มาจากครัวเรือนซึ่งมีรายได้น้อยที่สุดของประเทศจำนวนมากกว่า 2.5 ล้านคน ตั้งแต่ระดับก่อนวัยเรียนถึงระดับอุดมศึกษา (3-22 ปี) ให้เกิดการเชื่อมโยง และส่งต่อข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

- ส่งเสริมให้หน่วยงานทั้งในและนอกระบบการศึกษาในทุกกระทรวงจะได้มีโอกาสบูรณาการ ขุดสิทธิประโยชน์ด้านสุขภาวะ สังคม ครอบครัว แรงงาน ฯลฯ เพื่อให้เด็กเยาวชนทุกคนได้รับการดูแล พัฒนา และส่งต่ออย่างมีประสิทธิภาพ ทันเวลา อย่างยั่งยืน
- สนับสนุนการบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันค้นหาเด็ก เยาวชนที่เข้าเรียนช้า หรือหลุดจากระบบ การศึกษาได้กลับเข้าสู่ชั้นเรียนตามวัย และได้รับการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ในทุกมิติอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษาเป็นศูนย์ในอนาคต (Zero Dropout)
- เด็กเยาวชนในครัวเรือนได้เส้นความยากจน ทุกคน ควรได้รับโอกาสส่งต่อจากระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สู่อุดมศึกษา หรือเทียบเท่าให้สามารถศึกษาต่อไปในทุก

เส้นทางการเรียนรู้จนถึงระดับสูงสุดตาม ศักยภาพ ไม่มีใครตกหล่น โดยเชื่อมโยง ข้อมูลนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทุกสังกัดกับระบบการคัดเลือกกลางบุคคลเข้า ศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา (TCAS) เพื่อให้ มหาวิทยาลัย กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) และแหล่งทุนการศึกษาจากภาคเอกชน ได้มีโอกาสสนับสนุนทุนการศึกษา หรือได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมการสอบ TCAS เพื่อลด ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาให้แก่เด็กเยาวชน ในครัวเรือนที่มีรายได้น้อยอย่างยั่งยืน

ระบบทุนการศึกษาสายอาชีพ สำหรับผู้มีพื้นฐานเสียเปรียบ

- เรียนแล้วได้วุฒิ ได้งาน ได้เงิน** สนับสนุนให้เกิดทุนการศึกษาสายอาชีพในรูปแบบ Co-Funding ระหว่างภาครัฐและเอกชน ร่วมมือกับสภาอุตสาหกรรม หอการค้า ภาคธุรกิจเอกชน ส่งต่อโอกาสทางการศึกษาและแก้ไขปัญหาความยากจนข้ามรุ่น และประเทศได้แรงงานทักษะฝีมือทำงาน โดยนักศึกษาจะได้รับเงินเดือนตั้งแต่เริ่มเข้าร่วมหลักสูตร และได้เรียนรู้ภาคปฏิบัติที่จะเป็นประโยชน์ต่อการทำงาน การเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการพัฒนาตนเอง ทั้งในด้านเทคนิค และทักษะชีวิต โดยมีแรงจูงใจผลักดันให้มีเป้าหมายที่จะตั้งใจเรียน และได้เข้าทำงานต่อในบริษัทเมื่อจบการศึกษา เพื่อให้มีโอกาสมีอาชีพที่มั่นคง ขณะที่ค่าใช้จ่ายของภาครัฐในการสนับสนุนลดลงโดยอาจมีมาตรการสร้างแรงจูงใจในการลดหย่อนภาษีที่ผนวกด้านการศึกษาและแรงงานให้แก่ภาคเอกชน
 - กลไกความร่วมมือโดยเฉพาะกับพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก EEC การลงทุนขนาดใหญ่ของรัฐและการพัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูง รวมถึงกับการพัฒนากำลังคนที่เข้มแข็งให้แก่ SMEs ผ่านการยกระดับมาตรฐานระบบการเรียนรู้ สอดคล้องตามเป้าหมายร่วมกับผู้เรียน เพื่อเตรียมความพร้อมและสร้างกำลังคนที่มี
- คุณภาพตอบโจทย์ตลาดแรงงานได้อย่างแท้จริง ทั้งหลักสูตรสายอาชีพ และหลักสูตรระยะสั้น เป็นการสร้างแรงงานฝีมือรองรับความต้องการของภาคธุรกิจ ทั้งยังเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านเศรษฐกิจของประเทศ และในพื้นที่
- จัดสรรงบประมาณให้แก่สถานศึกษาสายอาชีพ/อาชีวศึกษาพัฒนาเยาวชนแบบองค์รวม ทั้งทักษะอาชีพ ทักษะวิชาการ และทักษะชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสุขภาพจิตใจ เชื่อมระบบการศึกษาและสุขภาพจิตใจ การพัฒนาครู การคัดกรองความเสี่ยง การส่งเสริมป้องกัน และการทำงานร่วมกับโค้ชสุขภาพของกรมสุขภาพจิต เพื่อพัฒนาระบบส่งต่อสถานศึกษาและโรงพยาบาล

02

ระบบการศึกษา
ที่ทุกคนมีทางเลือก
ต่อบ้จกทยชีวิต

สลายปมในและนอกระบบ ก้าวสู่ระบบการศึกษาที่แท้จริง ที่ทุกคนมีทางเลือกและตอบโจทย์ชีวิต

การศึกษาเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน รัฐมีหน้าที่สนับสนุนให้เกิดหน่วยจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ประชาชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพอย่างเท่าเทียมและเสมอภาค ในการเลือกเส้นทางการศึกษา ตามความถนัด ความต้องการ และความจำเป็นพื้นฐานแห่งชีวิต เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ **กสศ.และเครือข่ายนวัตกรรมการศึกษาทางเลือกจึงมีข้อเสนอดังนี้**

01

สนับสนุนให้เกิดหน่วยจัดการเรียนรู้ หลากหลายทางเลือก และเป็นนวัตกรรม

ตอบโจทย์ความต้องการที่แตกต่างกันรายบุคคล โดยสามารถเข้าถึงได้อย่างเสมอภาค มีความยืดหยุ่นทั้งเวลา รูปแบบ และเงื่อนไขในการเข้ารับบริการทางด้านการศึกษา ไม่ยึดติดกับกรอบเวลาแต่มุ่งเน้นการเตรียมความพร้อม การค้นพบตัวเอง และเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ตามความถนัดหรือความสนใจเป็นสำคัญ ทันท่วงจรการเติบโตเพื่อใช้ชีวิตอย่างมีเป้าหมาย ทั้งนี้ผู้เรียนสามารถเลือกรูปแบบทางการศึกษาได้อย่างอิสระ จนสามารถประสบความสำเร็จได้เต็มศักยภาพของตนเอง และสามารถเรียนรู้พัฒนาได้ตลอดช่วงชีวิต

ตัวอย่างนวัตกรรมหน่วยจัดการเรียนรู้หลากหลายทางเลือก

อาทิ โรงเรียนสามระบบ, หนึ่งตำบลหนึ่งศูนย์เรียนรู้, หลักสูตรอาชีพพระยะสัน, Upskill & reskill, โรงเรียนมือถือ, Open Education, Online Learning Platform, บ้านเรียน, ศูนย์การเรียนรู้, ช้างเผือก Academy

โดยมีระบบเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ที่มีความหลากหลายและยืดหยุ่น เช่น **ธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติ** (National Credit Bank) เป็นกลไกที่ช่วยให้การเรียนรู้ทุกรูปแบบสามารถเทียบโอนหน่วยกิต เชื่อมต่อกันได้ทั้งระบบในทุกระดับ ทำให้การศึกษาตลอดชีวิตเกิดขึ้นได้จริง ระบบการเรียนรู้เช่นนี้ ยังเอื้อต่อการยกระดับทักษะอาชีพครัวเรือนยากจนข้ามรุ่น เช่น หลักสูตรอาชีพระยะสั้น Upskill & reskill โดยใช้ฐานข้อมูลชี้เป้าครัวเรือนยากจน และส่งเสริมทักษะอาชีพ อาจขยายผลให้เกิด **“กองทุนพัฒนาอาชีพชุมชน”** ที่ไม่ได้มุ่งเน้นมาตรการด้านเงินช่วยเหลือเพียงอย่างเดียว แต่ยกระดับทักษะอาชีพให้แก่ครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นตามความต้องการและเหมาะสมกับสภาพบริบทของครัวเรือนและชุมชน การสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นในการเริ่มต้นอาชีพ ไปจนถึงการจัดหาตลาดและการให้บริการขนส่งที่สามารถเชื่อมโยงกระบวนการต่าง ๆ เข้าด้วยกันแบบเครือข่าย มีการส่งเสริมให้พ่อแม่ผู้ปกครอง พัฒนารอบความคิดแบบเติบโตในการประกอบอาชีพ การไม่ยึดติดกับมุมมองที่ว่าชีวิตไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ให้สามารถเพิ่มรายได้จนพึ่งตนเองได้และมีความสามารถในการอุปการะเพื่อการศึกษาของบุตรหลานแบบครบวงจร

02

ระบบติดตามค้นหาและ ฐานข้อมูลรายบุคคล ที่ไร้รอยต่อ

ขยายผลระบบสารสนเทศและฐานข้อมูลรายบุคคลและรายสถานศึกษาระยะยาว (Longitudinal Database) ที่ กสศ. ได้ร่วมมือกับทุกหน่วยงานต้นสังกัดทางการศึกษาวิจัยพัฒนาขึ้น เพื่อใช้ในการค้นหาเด็กและเยาวชนที่หลุดจากระบบ โดยนำทะเบียนราษฎร์จากฐานข้อมูลของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยและจำนวนนักเรียนตามระดับการศึกษาจากหน่วยงานทางการศึกษาทุกสังกัดมาเปรียบเทียบ ให้สามารถชี้เป้าหมายเด็กและเยาวชนที่หลุดจากระบบในเบื้องต้นได้

นอกจากนี้อาศัยกลไกชุมชนท้องถิ่น อาสาสมัครสาธารณสุข และอาสาสมัครพัฒนาสังคม ค้นหาติดตาม เก็บข้อมูลเด็กและเยาวชนที่ตกหล่นจากระบบการศึกษาในพื้นที่ต่างๆทั่วประเทศ โดยมีการออกแบบเครื่องมือ วิธีการเก็บข้อมูลที่ยืดหยุ่นและเข้าถึงเด็ก เยาวชนอย่างครอบคลุมทุกกลุ่ม พร้อมทั้งมีการจัดทำฐานข้อมูลอย่างเป็นระบบ และส่งต่อข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่างๆถึงกันได้ เพื่อให้ทุกหน่วยงานในทุกกระทรวงทั้งระดับประเทศและระดับชุมชน พื้นที่ จะได้มีโอกาสบูรณาการ เชื่อมโยงชุดสิทธิประโยชน์ด้านสุขภาพวะ สังคม ครอบครัวยุติธรรม การศึกษา ฯลฯ ตลอดจนความร่วมมือของภาคประชาชน ภาคประชาสังคมและภาคเอกชน เพื่อให้เด็กเยาวชนทุกคนได้รับการดูแล พื้นที่ พัฒนาทุกมิติ และพัฒนาระบบส่งต่อระหว่างช่วงชั้น หรือเส้นทางการเรียนรู้ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ไม่ให้มีเด็กเยาวชนคนไหนตกหล่น

03

ปิดช่องว่าง ของกฎหมายและ แนวทางปฏิบัติ

- อาศัยโอกาสการเกิดขึ้นของ พระราชบัญญัติ ส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 เป็นจุดเปลี่ยน พาประเทศไทยให้ไปสู่การมีระบบการเรียนรู้ ที่ทุกคนมีทางเลือกและตอบโจทย์ชีวิต โดยสนับสนุนให้กรมส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งมีหน้าที่จัด ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้ 3 รูปแบบ คือ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้ เพื่อคุณวุฒิตามระดับ สามารถดำเนินงานได้จริงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ช่วยคลี่คลาย ช่องว่างหรือปัญหาอุปสรรคของการจัดการ ศึกษาทางเลือกตลอดเวลาที่ผ่านมา สำคัญ ของกฎหมายฉบับนี้คือการเปิดช่องทางให้ ทุกคนได้เข้าถึงและมีทางเลือกหลายรูปแบบ รวมถึงการกระจายอำนาจการจัดการเรียนรู้ ไปยังหน่วยส่งเสริมการเรียนรู้ระดับท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ภาคีรัฐ เอกชน ประชาสังคม ในขณะเดียวกัน ควรมี กลไกที่รับผิดชอบ ดูแล ส่งเสริมและสนับสนุน การศึกษาทางเลือกที่มีความเชี่ยวชาญโดยตรง

ตามมาตรา 12 ของ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ตั้งแต่ระดับชาติ(ส่วนกลาง)-ภาค-ท้องถิ่น-จังหวัด และให้มีตัวแทนจาก องค์กร/เครือข่ายการศึกษาทางเลือกมาตรา12 ของสถาบันสังคมมีส่วนร่วมด้วย เพื่อขจัด อุปสรรคในทางปฏิบัติของการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานโดยสถาบันทางสังคม ซึ่งเป็นการ ศึกษาทางเลือกที่มีสถานะทางกฎหมาย เป็นอีกเส้นทางหนึ่งของระบบการเรียนรู้ที่ได้รับการ สนับสนุนจากภาครัฐอย่างจริงจัง

- ปรับปรุงระเบียบที่เกี่ยวข้องให้เป็นทางเลือก การศึกษาโดยไม่กำหนดเกณฑ์เรื่องอายุและ คุณสมบัติของผู้เรียนเพื่อขยายโอกาสให้กับเด็ก เยาวชนที่หลุดจากระบบการศึกษาได้เข้ารับการ ศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักการสิทธิเด็ก

04

ระบบสวัสดิการ ครอบคลุมทุกรูปแบบ การจัดการศึกษา

นโยบายเรียนฟรี 15 ปี ควรเพิ่มงบประมาณให้ครอบคลุมในทุกเส้นทาง เช่น ศูนย์การเรียนรู้ของสถาบันทางสังคมที่ดำเนินการโดยบุคคล องค์กร ชุมชนหรือองค์กรเอกชน และองค์กรวิชาชีพ ซึ่งในปัจจุบันมีเพียงการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียนรู้สถานประกอบการเท่านั้นที่ได้รับการจัดสรรเงินอุดหนุนรายหัวแก่ผู้เรียน ขณะที่ศูนย์การเรียนประเภทอื่นซึ่งเป็นทางเลือกของเด็กและเยาวชนที่มีข้อจำกัดในชีวิต กลับยังไม่มีระเบียบใด ๆ ออกมาสนับสนุนการจัดสรรเงินอุดหนุนรายหัว และสิทธิประโยชน์แก่ผู้เรียน เช่น การได้รับอาหาร เสริมนม อาหารกลางวัน อุปกรณ์การเรียนการสอน เสื้อผ้า/ยูนิฟอร์ม การได้รับวัคซีน การตรวจสุขภาพจากสถานพยาบาล นอกจากนี้ ควรพัฒนาการจัดชุดสวัสดิการที่เหมาะสมกับความต้องการตามสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนเป็นรายคน เช่น กลุ่มแม่ค้าวัยใส เด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม เด็กพิการ หรือผู้ที่ต้องการพัฒนาทักษะอาชีพ เป็นต้น

ทั้งนี้ยังรวมถึงงบประมาณสำหรับบริหารจัดการสถานศึกษา และงบประมาณ สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์อื่นๆ สำหรับครูและผู้จัดการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายอีกด้วย ควรมีโอกาสได้รับสวัสดิการ ค่าตอบแทน และการฝึกอบรมทักษะความรู้ในการจัดการศึกษาตามสิทธิที่ควรได้รับตามกฎหมายอย่างเหมาะสมเท่าเทียม

05

พัฒนาคุ้มครองส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต หรือ Education Credit ID

เพื่อเพิ่มความสามารถในการเข้าถึงบริการทางการศึกษา ซึ่งรัฐสามารถจัดสรรเงินอุดหนุนจากรัฐบาลไปยังเด็กและเยาวชนกลุ่มยากจนด้วยโอกาสโดยตรง ให้สามารถใช้คูปองหรือ Credit ID ดังกล่าวในการเลือกเรียนรู้ ฝึกอบรม ได้ทุกที่ทุกเวลาตามความต้องการ โดยจัดสรรจากงบประมาณแผ่นดิน ทุนอุดหนุนจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ด้วยเลข 13 หลักและ PromptPay ของเยาวชนทุกคนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสะดวกรวดเร็ว รวมทั้งใช้ในการเก็บข้อมูลเครดิตการเรียนไปใช้ในการสมัครงาน และศึกษาต่อในอนาคตได้นอกจากนี้ควรสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในการลงทุน(เงินและไม่ใช้เงิน) เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาหลากหลายเส้นทางที่ตอบโจทย์ชีวิตผู้เรียนเป็นรายบุคคลทั้งระดับชุมชน ท้องถิ่น ไปจนถึงระดับประเทศ เช่น ธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) การทำ CSR ของภาคเอกชน สถานประกอบการเพื่อการฝึกอาชีพและการจ้างงาน ทั้งนี้อาจมีมาตรการแรงจูงใจทางภาษีร่วมด้วย

06

พัฒนาเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมในพื้นที่ทุกจุดอย่างแท้จริง

ไม่ใช่เฉพาะเพียงจุดใดจุดหนึ่งของชุมชนเท่านั้น และสนับสนุนความเสมอภาคในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของเด็กเยาวชนวัยเรียนโดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสผ่าน การสนับสนุน Sim / E-Sim แก่เด็กเยาวชนวัยเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (3-18 ปี) หรือเยาวชนที่กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยไม่มีค่าใช้จ่าย สนับสนุนการเข้าถึงโปรแกรมและช่องทางการศึกษาที่ลงทะเบียนกับ กสทช. ได้ฟรี สนับสนุนอุปกรณ์เข้าถึง เช่น โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์ ที่มีการ Trade-in ในโปรแกรมเครื่องเก่าแลกใหม่ที่ยังสามารถใช้งานได้ ให้แก่นักเรียนยากจนด้วยโอกาสที่ยังไม่มีอุปกรณ์

03

กระจายอำนาจและ
ทรัพยากรไปที่
“จังหวัดและท้องถิ่น”

ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง ที่มีขนาดใหญ่ และฝังลึกเกินกว่าหน่วยงานเดียวจะสามารถแก้ไขได้อย่างเบ็ดเสร็จหรือในระยะเวลาอันสั้น ดังนั้นการย่อขนาดปัญหาความเหลื่อมล้ำจากระดับประเทศลงมาสู่ระดับจังหวัด และท้องถิ่น จะทำให้สามารถแก้ปัญหาคความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา สอดคล้องกับสภาพบริบทจริงของพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน

ข้อเสนอรองรับการกระจายอำนาจ

(1) Hub การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาระดับจังหวัด

ยกระดับและพัฒนากลไกที่มีอยู่ในระดับจังหวัดให้สามารถเป็น “Hub” ของการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ และจัดทำนโยบายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของจังหวัด ใช้ประโยชน์จาก “คณะกรรมการระดับจังหวัด” ที่มีอยู่และบทบาทของผู้ว่าราชการจังหวัดฐานะประธาน พร้อมทั้งให้มีกลไกหนุนเสริมลักษณะ “สำนักงาน” ที่ทำหน้าที่บูรณาการความร่วมมือ เช่น องค์กรบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) มหาวิทยาลัย โดยสำนักงานดังกล่าว มีหน้าที่(1) DataCenter- ศูนย์กลางบูรณาการจัดการข้อมูล/ความรู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้สนับสนุนการจัดทำนโยบายและขับเคลื่อนการดำเนินงาน (2) Agenda Shaping - สนับสนุนการกำหนดวาระการประชุม/นโยบายและการดำเนินงานของคณะกรรมการ (3) Common Problem & Mutual Goals - กำหนดเป็นประเด็นเป้าหมายการทำงานร่วมกันของภาคส่วนต่างๆ ในจังหวัด (4) Strategy Building & Planning Activities - วิเคราะห์ปัญหาและเป้าหมายร่วม ใช้เป็นเครื่องมือในการทำงาน และ (5) Institutionalization ผลักดันการทำงานเป็นแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของจังหวัด

(2) สนับสนุนให้เกิดการรวมตัวของประชาชนซึ่งมีภูมิสำเนาหรือประกอบอาชีพในจังหวัด

เพื่อส่งเสริม สนับสนุน เสนอแนะ หรือให้ความร่วมมือการจัดการศึกษา/เรียนรู้ของกลไกข้างต้น โดยอาจจัดตั้งเป็นสมัชชา สภา กลุ่ม หรือหมู่คณะที่เรียกชื่ออื่นใดได้ แล้วแจ้งต่อผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งหน่วยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกอำนวยความสะดวกในการทำงาน โดยเฉพาะในการจัดทำแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของจังหวัด

(3) การจัดตั้งกองทุนลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและพัฒนากำลังคนระดับจังหวัดหรือ

ท้องถิ่น ช่วยส่งเสริมโอกาสให้สามารถพัฒนานวัตกรรมการเงินและการคลัง เพื่อการระดมทรัพยากรและบริหารงบประมาณภายในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากความร่วมมือของภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน และประชาชน โดยให้กองทุนดังกล่าวสามารถให้สิทธิลดหย่อนภาษี 2 เท่าแก่เอกชน และประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดดังกล่าวได้ เพื่อส่งเสริมการกระจายอำนาจในการพัฒนากำลังคน และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสู่ระดับจังหวัดและท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

ทุกวันนี้ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์แล้ว อัตราเด็กเกิดใหม่น้อยลงกว่าเดิมมาก ประเทศไทยไม่สามารถปล่อยให้เด็กและเยาวชนหลุดออกจากระบบการศึกษาได้แม้แต่คนเดียว นโยบายที่จะนำไปสู่ทางออกจากปัญหาความเหลื่อมล้ำ

ในการเข้าถึงการศึกษาที่ยั่งยืนนั้น จึงต้องเป็นมากกว่า ความช่วยเหลือในการให้เงินอุดหนุนและทุนให้เปล่า แต่ต้อง ส่งเสริมส่งเสริมการพัฒนาทุนมนุษย์ให้แข็งแกร่ง ผ่านระบบการ ศึกษาที่ทุกคนมีทางเลือก ตอบโจทย์ชีวิต สามารถพึ่งพาตัวเองได้

การออกแบบนโยบายเช่นนี้จะไม่เพียงพอพาเด็กและเยาวชน **จำนวน 2.5 ล้านคน จากครัวเรือนยากจน 20%** ท้ายของประเทศ ก้าวออกจากวงจรความยากจนข้ามรุ่น ยังส่งผลต่อระบบการศึกษาที่ตอบโจทย์ชีวิต เด็กเยาวชน ทั้งประเทศ และประเทศไทยสามารถก้าวออกจากกับดักราย ได้ปานกลางได้สำเร็จภายในช่วงชีวิตของพวกเขาทุกคน

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา
อาคารเอส. พี. (อาคารเอ) ชั้น 13
เลขที่ 388 ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน
เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400

 02-079-5475 02-619-1810, 02-619-1812

 www.eef.or.th @EEFThailand